

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

Nr. 4 december 2007

SMUKKE, GAMLE HELSINGØR

Arkitekturhistorikeren, dr. phil. Villh. Lorenzen, gav sin mening om Helsingør til kende i et skrift fra 1943 om bevaringen af Helsingør som arkitekturby, og den er stadig værd at hæfte sig ved.

Hvor er Helsingør en morsom, fornøjelig og køn by at færdes i - det gælder den gamle bykerne og visse af de nyere kvarterer. Men det er dog de gamle gader og pladser, der bærer prisen. De har den hygge og stemning over sig, som megen god og gammel bygningskunst forlener den med og de giver tillige byvandreten følelsen af at være i pagt med den forbigangne tid. Århundreder taler til ham gennem husenes byggemåde, hvad enten denne er grundmur eller bindingsværk, gennem allehånde sære snørkler og sving i døre og porte, gennem jernbogstaver og årstal, hvormed forlængst afdøde Helsingør-borgere har ønsket at mindes af kommende slægter. Den egenartede skønhed i god gammel bygningskunst gør, at vi gang på gang standser og studser, og det historiske giver vore fornemmelser og tanker skiftende perspektiver. Tunge middelalderhuse, prydelige grundmurede og fortroligt, hyggelige bindingsværksbygninger fra renæssancetiden, Frederik II's og Christian IV's dage møder os endnu både her og der. Også stilfulde, rolige huse og gårde i den ældre enevældes barokmanér kan vi træffe på, men særlig talstærke er bygninger fra 18. århundrede, mest dog fra dets slutning, da barokken i dens udløber rokokoen afløses af empiren.

Hvad der karakteriserer en gade, en plads er dog ikke alene de enkelte, særlig fremragende og interessante bygningsværker, men husenes store mængde, gade op og gade ned. Hvert hus har jo sit eget ansigt - også huse, der tilhører samme byggeperiode eller byggemåde i grundmur eller bindingsværk. De træder frem, hvert med sin form for opbygning og opdeling af facader, med forskellig farve - og en gades art af farvesymfoni er en vigtig faktor. Hver eneste gade, hvert eneste stræde i Helsingør kan tale med derom!

Trods alt, hvad hidtil er sket af mindre heldige ting indenfor den gamle bykernes område, har Helsingør alligevel forstået selv i vor byggeforcerede tid, at bevare de væsentligste træk af sit ansigt. Helsingør er stadig, hvad den var i sin store tid - sundtoldsbyen - men den er så langt fra den døde by, museumsbyen. Tværtimod - den lever, ved sommertid strålende af liv og broget færdsel, når gæster fra nær og fjern søger til den og igennem den. Helsingør er et klenodie.

Forsidebilledet

Esrumvejs skarpe knæk ved Skovbrynet er bedst kendt som »Gestaposvingen«. Vejen reguleredes omkring 1968, men som cyklist kan man stadig benytte den gamle vejstrækning. I 2006 blev huset, man aner helt til højre, beklageligvis revet ned. Historien om dette vil blive meddelt i et senere nummer af bladet.

FORENING & MUSEUM

Lars Bjørn Madsen (ansvh.)
Lone Hvass
Kenno Pedersen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

Lay-out: ©Lars Bjørn Madsen 2007

Forening & Museum

er et medlemsblad for Helsingør Museumsforening og udkommer med 4 numre om året i marts, juni, september og december. Stof til bladet indsendes til (lbm64@helsingor.dk) eller pr. brev til Helsingør Bymuseum, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør, tlf: 4928 1800.

Nye medlemmer

kan indmelde sig ved henvendelse til administrationen på Helsingør Bymuseum (Mai Larsen-Jensen) eller til Jens Erik Nielsen, Mariehøj 52 3000 Helsingør, tlf: 4921 7087.

MARIANELUND OG DRACHMANN

af Kjeld Damgaard

I 1933 skrev en lokal avis om den idyllisk beliggende Marianelund Kro i den nordlige udkant af Krogenberg Hegn:

»Marianelund Kro er med den nuværende ledelse blevet et såre behageligt opholdssted. De interessante stuer med de mange malerier og Holger Drachmann-minderne, bliver nydeligt holdte og ingen kro heroppe har så morsomme kælderstue-

regioner som Marianelund, man kan selv på den mest ondskabsfulde regnvejrsdag blive i godt humør over alle disse snurri-ge inskriptioner i kunstnerisk gennemført kalkmaleri, de smårudede vinduer med de hvide tylskapper og de gammeldags pottplanter, der blomstrer som var de tosedede.«

I Nordsjælland er der mange steder og ejendomme, der påberåber sig, at Holger Drachmann boede eller opholdt sig der – og selvom Drachmann var en flittig gæst i området, så må man spørge sig selv om det ikke blot var Marianelunds markedsførings-trick – på linje med det fejlagtige årstal, som i årevis har prydet den tidligere kros facade.

At kroen skulle være fra 1528 er ganske fejlagtigt og har intet med virkeligheden

at gøre - ejendommen er bygget i 1789 og blev først kro i 1827. Men Drachmanns tilknytning til kroen er derimod ganske korrekt. Ligesom mange andre forfattere, malere og digtere før ham, følte Drachmann sig også tiltrukket af Gurrens skønhed og historie – og hvad var mere naturligt end at bo på Marianelund kro, når man besøgte området. Kroen var i øvrigt i en del år ejet af skovridder Sophus Bjørnsen, som i 1835 for egen regning påbegyndte udgravningen af Gurre Slot.

Den første gang vi med sikkerhed kan sige, at Drachmann gæstede Marianelund Kro var i 1876. Hans familie boede i omegnen og hans skiftende forelskelser, Polly, Emmy og Edith, ligeså. Drachmanns sidste store digt til Edith – der for ham var Gurrens Tovelille – var melodrammet »Gur-

For nylig fik museet lejlighed til at affotografere et fotoalbum med adskillige billeder af den gamle Marianelund Kro, heriblandt de enestående interier. Her ses et parti fra »Drachmanns Stue« med hovedpersonen selv over sofaen. Under portrættet kan man læse, at »Digteren Holger Drachmann« boede paa Marianelund Kro i Sommeren 1899 og skrev her nogle af sine bedste Værker«. Udateret fotografi.

spirationen kom helt tydeligt fra Marianelund og omegn.

Det var naturligt at kroen blev indrettet med en »Toves Stue« og en »Kong Volmers Hal« og til sidst også en »Drachmanns stue« med mange billeder og erindringer om gæster, der havde besøgt dette minderige sted.

Men alt sammen blev udslettet på en enkelt nat. Det var natten til den 27. januar 1937 at katastrofen indtraf. Der var af ukendte årsager opstået ild i hestestalden, der var sammenbygget med kroens hovedbygning, og da Tikøb Brandvæsen ankom, måtte man konstatere, at det var for farligt at forsøge at redde noget af indboet. Tilmed betød den hårde frost, at brandvæsenets slanger frøs, hvilket var med til at bevirke at hele kroen nedbrændte totalt.

Kroen blev dog genopbygget på samme sted og i samme stil, men alle de gamle billeder og minder var væk for evigt – kun er vi heldige, at der er bevaret en række interiørbilleder fra før branden.

re« fra 1899. Samme år skrev han »Den hellige Ild«, der er slags efterskrift til hans store Edith-roman »Forskrevet« fra 1890. Medens han skrev »Den hellige Ild« boede han på Marianelund Kro – og illustrerede den endda selv. Om han boede på Marianelund, da han i 1906 skrev »Hr. Olof han rider« vides ikke med bestemthed, men in-

2de Skiel Steene

På Kongevejen nær Støberivej står to steleformede granitsten. På den ene (vist her) står »Helsingørs Byes Skiel« og på den anden »Anno 1779«. De har som nu stået på hver sin side af vejen og markeret byens sydvestlige grænse - eller skel - mod naboen, det store Tikøb Sogn. Den 22.2. 1779 godkendte Christian den Syvende den projekterede Kongevejs linieføring mellem Hørsholm og Helsingør, og samme år begyndte man at indgrøfte den nye vej i en fastsat bredde af 20 alen og planere den. Man kunne forestille sig, at de to skelsten derfor er opstillet straks efter; omend Kongevejen på denne strækning først var helt færdig 10 år efter:

De Kroghske Minder

af †Christian Hansen

Dennegang skriver Christian Hansen om den navnkundige kammerjunker Heinrich von Krogh (1814-1889), der var skovrider over 1. kronborgske skovriderdistrikt i perioden 1851-1889. Krogh tiltrådte i forbindelse med, at det hidtidige 2. kronborgske distrikt i 1851 blev delt i to skovriderdistrikter, nemlig første og andet kronborgske distrikt. Første distrikt kom til at omfatte Hornbæk Plantage, Klosterris Hegn, Risby Vang, Horserød Hegn og Teglstруп Hegn, et område på godt og vel 1.800 hektar. Distriktets embedsbolig blev gården »Landlyst« på Gurrevejs sydside ved den sydlige ende af Teglstруп Hegn, som købtes af brændevinsbrænder Hans Kragholm (skøde tinglyst 1853). En ildebrand i 1890'erne lagde gården i ruiner, hvorfor man i 1892 byggede en ny skovridergård ved inddragelse af et areal af skoven lige overfor den nedbrændte gård. Denne tjenestebolig, der beholdt navnet »Landlyst« fungerede indtil 1913, hvor den blev solgt ved auktion til direktøren for Kronborg Teglværk J. Borch. De stasejede arealer syd for Gurrevej, hvor den første skovridergård lå, blev senere omdannet til frugtplantage af køberen, vekselerer P. O. Suhr, der gav plantagen navnet »Julianelund«. Nogle husker måske stadig, da frugtplantagen var ejet af Cornelius van der Zee. Han købte den i 1947, men det er jo en anden historie. Her følger Christian Hansens erindringer om kammerjunkereren, der er skrevet i 1924 og 1936.

LBM

Udsnit af et topografisk kort fra 1818, der viser beliggenheden af gården »Landlyst« ved Gurrevej syd for Teglstруп Hegn. Bag gården ses den store have, som Krog sidenhen passede og plejede, så den blev egnens seværdighed. På den nordøstlige del af grunden (lige vest for Steenhugger Huus, senere Skovlyst) er ledvogterhuset ved »Halvvejsleddet« - grænsen (et stendige) mellem Helsingør og Tikob sogn - angivet.

I Slutningen af Fyrterne i forrige Aarhundrede bestemte Ministeriet, at det store Kronborg Skovdistrikt skulle deles i to Distrikter - et nordre og et søndre. Den daværende Skovrider, Forstraad Bjørnsen paa »Valdemarslund« vilde helst beholde Skovene rundt om Gurre Sø og de i denne værende Øer, som den Gang vrimlede af Vild-

gæs, Ænder og Svaner; Horserød Hegn var fyldt med Raavildt, som særlig havde deres Tilhold langs Gurre Søens kratbevoksede Bredder, og det var en af Forstraadens store Glæder at vandre rundt om Søen med Bøssen, ligesom Valdemar Atterdag i længst forsvundne Dage havde gjort. Efter lange Forhandlinger blev det endelig

bestemt, at Gurre Sø skulde være Grænse-
skel imellem Distrikterne. De Skove, som
laa Nord og Øst for Søen, skulde danne
det nye Skovrider-Distrikt. Den ved Teg-
strup Hegn beliggende Kragholmske Ejen-
dom¹⁶ med tilhørende Areal 19½ Td. Land
blev købt af Staten og udlagt til Embeds-
bolig for det nye Distrikt, og Forstkandidat
Heinrich von Krog udnævntes til Skovrider
i det nye Embede, der blev kaldt I. Kron-
borg Skovdistrikt.

Krogh var Kammerjunker, og hans afdøde
Broder, som havde været i tysk Tjeneste,
havde ogsaa faaet denne Titel. Han var en
høj, statelig Mand og optraadte med Vær-
dighed overfor Egnens Befolkning, der saa
op til ham som var han en Konge, men
over for sine Undergivne og sine Tjenere
var han som en Fader. Han kunde nok bli-
ve hidsig, da der var lidt tysk Blod i hans
Aarer, men bagefter vidste han ikke alt det
Gode, han vilde gøre, og alle hans Under-
givne blev gamle i hans Tjeneste. Han var
i næsten hele sin Embedstid Forligskom-
misær i Tyendesager, og det skal siges til
hans Ros, at han altid dømte retfærdigt og
oftest stod paa Tjenernes Parti, selv om de-
res Husbond var adelig og blandt hans bed-
ste Omgangsvener.

Kammerjunkerens var en kyndig Mand paa
næsten alle Omraader, han var en kyndig
Forstmand og dygtig Landmand, var en ud-
mærket Hestekender og havde stor Interesse
for Forskønnelse af Egnen. Blev der byg-
get eller blot sat et Stengærde, var man sik-
ker paa at se Kammerjunkerens én eller fle-
re Gange om Dagen. Han spurgte om alt og
vilde gerne give gode Raad og Vejledning.
Det var ham en stor Glæde, naar nogen
spurgte ham om, hvorledes han syntes, det
eller det skulde være, særlig hvis det angik
Plantning, thi da sagde han elskværdigt, det
skal jeg nok besørge. Den smukke Kloster-
mosegaards Skov og Bakken ved »Andreas
Minde«¹⁷ er hans Værk, og det kostede ikke
en Øre. Planteskolen og Haven ved »Land-
lyst« blev en Seværdighed, og Kammerjun-
kerens Lysthus var landskendt, den Gang

det stod ved Børges Bakke¹ med Udsigt over
Hornbæk. Det var en henrivende Plet.

Da Heinrich von Krog overtog det nye Em-
bede, blev Navnet »Landlyst« sat over Ind-
gangsdøren af Metalbogstaver tilligemed
to store Hjørtegevire. Gaarden var alle-
rede dengang meget gammel, med smal-
le Bindingsværks-Udlænger og en stor Ho-
vedbygning i tre Afdelinger, med hver sin
Skorsten. Grunden, som bestod af store,
raa Kampesten, var meget høj og Stenene,
som var brugt til denne Bygning, var gamle
Munkesten og flade, gule Flensborgersten.
Hvornaar disse Bygninger er opført, vides
ikke, men det formodes, at det er kort ef-
ter, at Kronborg Fæstning var opført og fik
den store Mose ved Rørtang til at oplægge
Tørv i til Fæstningens Brug.

De store Jordvolde, som omgiver denne
og Landlysts Jorder, betegner, at de en-
gang har hørt sammen. Det antages der-
for, at det har været en Slags Inspektørbo-
lig over Tørvemosen, hvortil der samtidig
hørte nogle Arbejderboliger.⁴

Af de mange store, dybe Mosehuller i den-
ne kan det endnu ses, at her i gamle Dage
har været udført et stort Arbejde og taget
megen Tørv. De gamle Kastanietræer, som
endnu staar i Haven, blev i forrige Aar-
hundrede vurderet til at være 400 Aar. Det
stemmer hermed, at Gaard og Have stam-
mer fra Kronborgs første Tid i Kong Frede-
rik den Andens Dage.

I den gamle Gaard vrimlede det med Rot-
ter. Naar de om Dagen løb ude i Gaarden
eller paa Tagene, skød Kammerjunkerens
dem ned med sin Salonriffel fra Kontor-
vinduet. Da han var afgaaet ved Døden Al-
le Sjæles Dag 1889 kom der nye Folk paa
Gaarden, som ikke kendte Laderne. Da de
ved Tærskningen traf paa et jordlag, mente
de, at det var Bunden. Da Thalbitzer⁵ blev
Skovrider, vilde han have jorden væk fra
Laderne. Det viste sig da, at under denne
stod endnu hele det underste Lag Sæd med
Stejlen Flere Alen højt. Det var Rotterne,
som havde rodet Jorden op over Sæden og
derved skjult de underste Lag.

Landskabsmaleren Adolf H. Mackeprang (1833-1911) synes at være en af de få kunstnere, der har fundet vej til Teglstup Hegns sydlige del. Det er i hvert fald sandsynligt, at det er i denne skov, han i sensommern 1857 har fundet det her viste motiv. Troligt nok har han stået på en af de »nøgne Lyngbakker«, hvor Krogh byggede sit lysthus. Det passer meget godt med Christian Hansens beskrivelse af den dengang vide udsigt herfra. I baggrunden aner man i så fald Skinderso, mens det er vanskeligt at stedfæste de spredte gårde og huse nærmere.

Ude bag Laden voksede et Par selvsaaede Ahorntræer op. De blev fredede og staa der endnu i den gamle have, men er nu store Træer, og det sidste Minde om dem, som staa i Haven og er fra Kroghs Skovridertid og plantet af ham.

Lige indenfor Skovgærdet, hvor Landlyst nu ligger, stod et stort, tvestammet Bøgetræ med en mægtig Krone; under denne blev sat en lang Bænk. Her var Samlingssted for Ungdommen om Efteraarsaftenerne, naar det blev for mørkt at gaa længere ind i Skoven. Herfra var Udsigt over Gurrevejen og ind i den oplyste Skovridergaard, hvor der ofte var Aftenselskab. Vest for dette Træ laa et Par Planteskoler fra Bjørnsens Tid, som var noget forsømte, men ved at bygge et Lysthus af Eneris og anlægge Gange

og beplante Siderne med blomstrende Buske, Kaprifoleum, Efeu, Vintergrøn, Rødtjørn, Blodbøg, Tulia, Buxbom og Guldpil, anlægge en Stengrotte og at holde Gange- revne kom det hele til at se smukt og velholdt ud. Herfra var en Prægtig Udsigt til Hven og Landskrona over Øresund. Det var et af Nordsjællands smukkeste Partier. Nogle af disse Træer og Buske i Planteskolerne staa endnu som en Erindring fra Fortidens Skønhed.

Paa Nordsjællands højeste Punkt, 216 Fod, lod Kammerjunkeren bygge et Lysthus.⁶ Gennem en hvælvet Gang med klippe- de Sider kom man derop; her var foruden et Naturlysthus ogsaa en Stengrotte. Egnens ældre Befolkning samledes her og fik en Søndagspassiar med Kammerjunkeren, som næsten altid kom til Stede og var glad ved, at Folk besøgte hans Lysthus.

Herfra var der Udsigt over Gurre Overdrev, Øerne og Holmene med Hornbæk Kirke i Baggrunden. I Naturlysthuset var et Stenbord og Lænestol af en Kampesten, og bag dette en aaben Sportsplads og Danseplads, hvor Egnens Ungdom samledes til Dans og Lystighed; her var ingen forskellige Partier eller Rangforskelle, men man morede sig med hverandre til Klokken var 11.

Da Skoven voksede op og spærrede for Udsigten, blev Lysthuset i 1876 flyttet ud paa Sømærkebakken.⁷ Herfra var fri Udsigt til alle Sider, og det blev et søgt Sted af Turister, hvorom Bordet med de mange Navne bar Vidne. Særlig beundret blev et Navn Augusta & Angelo, det var skaaret med en Flothed, som selv den smukkeste Haandskrift ikke kunde eftergøre. Bagved Lysthuset blev sat en Bænk af Egetræ, og foran denne et Bord af en stor, flad Sten.

Her var ogsaa en Danseplads, som blev meget søgt. Men den raa Optræden og Tønde, som brugtes ved den tidligere Plads, var ikke mere. Folk kom nu kun for Dansens Skyld og den muntre Underholdning.

Herfra førte en Gang op til Krogs Høj⁸ med den smukke Udsigt til Sverige og Kronborg. Alle Gangstier blev skuffede og revne i Pinsen. Professor Saxtorp, som i nogle Aar boede paa Kjeldsbjerggaard,⁹ gik hver Dag op i Krogs Lysthus og røg sin Morgenpipe. Forinden maatte Skovløberen Børge Jørgensen, Ørnholmshuset, gaa op og rive Gangene.

De efterfølgende Skovridere, Thalbitzer og Hintz¹⁰, holdt de Krogske Minder højt i Ære og satte flere Bænke ved Gangene, men der var vokset bølgeagtig Ungdom op, som rev dem itu. Bordet med alle Navnene i Lysthuset blev væltet, og Rørene i Siderne af Huset revet ud. Skovrider Hintz gav de dansende Skylden og lod Lysthuset flytte ned paa Dansepladsen for at spærre dem. Da en af de tusindaarige Ege ved Koberdammen faldt i en Storm, lod han en tyk Plade save ud af stammen og sætte op som Lusthusbord, men selv denne tunge Plade blev revet af og trillet ned ad Bakken mod Pindemosen. Den blev et Par gange hentet op paa sin Plads, men kom atter ned igen og gik til sidst itu.

Da Skovridergaarden blev flyttet til Julebæk [1914], blev de Krogske Minder forsømt. Skovfogederne Christensen og Larsen forsøgte at reparere Bænke og Lysthus, som endnu besøgte af Foreninger, og der holdtes ofte Missionsmøder.

Nu er det hele ødelagt. Af Lysthuset staar kun Skelettet tilbage uden Tag, alle Bænke er forsvundet, og gangene fyldte med Løv og tilgroede, det hele er nu øde og forladt. Ingen betræder mere disse Steder, hvor der før var Skønhed og Liv. Men Kammerjunkervejen¹¹ og Kammerjunkerens Birk ved denne vil dog høre til de krogske Minder, som vil beskues af de kommende Slægter.

Da Kammerjunkereren overtog Embedet, var det i en maadelig Forfatning. Østsiden af Jorden laa til dels med Tørvegrave, og den vestlige Side var bevokset med store Bøgetræer. Hele den sydlige Del af Teglstруп Hegn bestod af ældgamle Træer, som aldrig nogen menneskelig Haand havde røgtet; nogle steder stod der flere Træer i en Klynge, andre stod og bredte sig over en halv Tønde Land. Der var store aabne Pladser med Blaabær, Lyng og Enebærriis; hele Pindemose var en Sump med Hængesæk og de høje Punkter om denne var nøgne Lyngbakker.¹² De smukke Plantager ved Hornbæk henlaa som øde Sandflader, og Skoven omkring de smukke Søer var et eneste Vildnis af værdiløst Buskads. Under Kammerjunkerens kyndige Vejledning blev alle aabne Pladser tilsaat med Bøg i Riller. Pindemose blev udgrøftet og beplantet med Naaetræ, Bakkerne med Bøg og Lærk, Sandfladerne med Fyr, Krattet ved Søerne blev afhugget og beplantet; og alle disse øde Pletter er nu de bedste af det veldrevne Kronborg Skovdistrikt. Da Overførster, Kammerherre Moltke¹³, Egelund, nogle Aar senere var paa Skovsyn over 1. Kronborg Skovdistrikt, udtalte han, at det Arbejde, her var gjort, var det største og bedste i hele Frederiksborg Amt.

De store Træer paa Marken blev ryddet og Tørvegravene fyldte; ved Skovlyst¹³ stod et Hus med tilhørende Jord, dette blev nedrevet, og Jorden lagt under Landlyst, men da der endnu var for lidt Jord til Embedet, fik Kammerjunkereren Tilladelse til at opdyrke Langemose ved Esromvejen. Her blev saaet Havre, men den blev ødelagt af Raavildt, som den Gang var meget talrigt ved

Skovauktioner var ganske almindelige på Kroghs tid. Det var oftest brænde, men også andre produkter som kvas, ris, rafter og bark kunne man byde på ved auktionerne, der ofte fandt sted på Marianelund ved Gurre. Her er vist en af annoncerne for skovauktion i Kroghs distrikt, hvor man får et indtryk af et alsidigt »vareudvalg«, der lå til afhentning af højstbydende i de respektive skove. Man kunne også tage de udbudte partier i øjesyn i skoven inden auktionen.

Søerne i Teglstруп Hegn. Mosen blev derefter udlagt til Græseng og var i mange Aar en fortrinlig Eng, hvor der høstedes meget Hø. Det gavnede Bedriften, da der nu kunde holdes en stor Besætning i Forhold til andre Ejendomme med samme Areal. Jorden blev holdt ren og var den Gang Egnens Mønsterlandbrug. Kærne levede af Hø og fik desuden Kærne; det brugte ingen andre, men de gav alligevel ingen Indtægt, da Mælken solgtes hjemme til et Par Øre Potten, og naar man købte en, fik man to ekstra eller Spanden fuld og desuden nogle gode Fødevarer i Tilgift. Smør og Fløde forbrugtes i Husholdningen, thi der levedes godt hos Kammerjunkerens og der blev holdt meget store Selskaber.

Omkring ved Aaret 1870 var den nuværende smukke Bøgeskov ved Landlyst kun et tæt Krat. I dette var der et udmærket Donesæt.¹⁴ Kammerjunkerens Sønner og Egnens andre Drengs fangede mange Fugle her; de første seks Par var Lejeafgift. De blev sendt til Kongen, de øvrige blev betalt og sendt til Kammerjunkerens gode Venner, og en Mængde blev brugt paa Landlyst. Resten solgtes til den kgl. Skydebane. Kammerjunkerens Fugle var ikke almindelig Handelsvare, de kostede 20 Øre Parret. Prisen var ellers kun 12-16 Øre. Han solgte ogsaa mange Agerhøns, da han havde store Jagtdistrikter. Alle, som havde Vej gennem Skoven, turde ikke skyde en Agerhøne paa deres Mark før Kammerjunkerens havde været der to gange, og fandtes der en Flok paa Egnen, sendtes der straks Bud til ham. Det var en stor Ære, at Kammerjunkerens havde gaaet og skudt paa deres Mark. Han var hævet højt over alle andre, og meget

Skov-Auktion.

Mandagen den 21de Juni 1852, om Formiddagen Kl. 11, vortsettes ved Auktion paa Marianelund følgende Effecter af 1ste Kronborgske Districts Skove:

1. Af Hornbeks Plantage:

20 Favne Birke- og 20½ Favne fløvet Fyrrebrænde, 60 Bunker Fyrre Udbug, 7 Sitr. Bjeller, 36 Sitr. Spiir, 250 Sitr. Bønneslager, 10 Bunker Birkeqvas og endeel Birke-kosteriis.

2. Af Klosterriis Hegn:

25 Favne godt Bøgebrænde, 10 Fv. Fagotter, 100 Bunker Bøge Udbug og 4 Tylter Lægter.

3. Af Horsørød Hegn:

150 Favne godt storflaet Bøgebrænde, 20 Fv. Fagotter, 50 Sitr. Humleslager, 32 Bunker Naaletræ Udbug og Toppe, 100 Bunker Bøge Udbug og Qvas.

4. Af Teglstруп Hegn:

11 Sitr. fæltede afbarbede Ege, 120 Favne godt storflaet Bøgefløvebrænde, 17 Sitr. Bjeller, 152 Sitr. Spær, 14 Sitr. Stolper, 3 Sitr. Saugtlodse af Lærk, 22 Bunker Spiir og Naaletræ Toppe, 53 Favne Bøge-Stædebrænde, endeel Bøge Qvas og Udbug samt Birke Kosteriis.

Landlyst, den 11te Juni 1852.

Krogh.

fik Navn efter ham; der var Kammerjunkerervejen, Kammerjunkerens Birk, Kammerjunkerens Enetræ. Hegnshusene kaldte han mine huse. Naar nogen kom i Ærinde, spurgtes der aldrig efter »Landlyst« eller Skovrideren, kun: hvor bor Kammerjunkerens. Det var som om han var den eneste i Danmark.

Fastelavnsmandag maatte ingen andre holde Auktion; det var ogsaa en af hans Rettigheder; den Dag var folk flinke til at byde paa Brændet, men de var ogsaa vittige og højrøstede.

Kammerjunkerens gik da ned i Forsamlingen og raabte vredt: »I skal Fanden ta mig holde Kæft, for det er mig, der holder Auktion«. Naar han var hidsig, bandede han meget, men da han talte meget hurtigt, klædte det ham godt. Til andre Tider var han en venlig og elskværdig Mand og meget høflig og dannet og havde en vær-

Bekjendtgjørelser.

At vor kjære, gamle Fader, Kammerjunker, Kgl. Skovrider H. v. Krogh, Lørdag den 2den November, Kl. 10 Form., stille og rolig er afgaaet ved Døden, meddeles herved Slægt og Venner af hans Børn.

Begravelsen finder Sted Fredagen den 8de November, Kl. 2 præcis, fra Tikjøb Kirke.

dig Optræden overfor Alle, særlig naar han havde Kongejagt og var i trekantet Hat med Hirschfænger ved Siden og Hundepisken i Haanden. I min Barndom kom hele Jagtselskabet kørende gennem Horneby efter at have været i Hornbæk Plantage og skulde til Klosterris Hegn. Alle Byens Folk stod omkring Majtræet for at se de kongelige Vogne med røde Kuske og 4 Heste for. Kongen kørte forbi, men det tog man sig ikke nær saa meget af, som naar Kammerjunkerens kom. Da fløj alle Hatte af! Naar Jagten var forbi, kørte Selskabet til Tafel paa Fredensborg. Kammerjunkerens kørte da som første Vogn, til man naaede Fredensborgvejen, saa holdt han stille, rejste sig op i Vognen og vinkede flot med Hatten, at nu kunde Kongen køre forbi, nu havde han vist dem ud af Skoven og ført dem paa rette Vej, men saa snart Kongen var passeret, smuttede Kammerjunkerens Vogn ind bag Kongens, foran Prinser og andre store adelige Køretøjer. Christian den Niende var godt kørende med sine berømte Hannoveranere, men Kammerjunkerens skulde nok følge ham, da han altid havde nogle velgaaende prægtige Heste.

En af Egnens store aarlige Begivenheder var Kammerjunkerens Fødselsdag den 2. Februar. Der flagedes, og der var mange Dages Forberedelse med at skaffe Mad til

den fine Middag og Staldrum til de mange Heste. Et Par Borgerlige, som havde vist Kammerjunkerens stor Tjeneste havde den Ære at komme med, men ellers bestod Gæsterne kun af Adelige, hvoraf Egnen den Gang var stærkt repræsenteret.

Der var Greverne Sponneck, Lerche, Bernstorff, Baronerne Blixen-Finecke, Oxholm, Løvenskjold, Vedel, Haxthausen, Rosenørn-Lehn m.fl. Blandt disse havde Kammerjunkerens ogsaa en særlig Rettighed, nemlig det røgede Svinehoved, som vakte stor Begejstring, naar det kom paa Bordet. Kuskene havde ogsaa Gilde med Steg og Punch i Borgestuen. At Kammerjunkerens var kommet i den fine Selskabskreds, skyldes fra først, at hans Hustru var en meget fin og elskværdig Dame af Løvenskjoldernes Æt.

At alle disse Adelige var kommen her paa Egnen for Kammerjunkerens Skyld er vel nok lidt meget sagt, men det er dog sikkert og vist, at de kom i hans Embedstid og forlod atter Egnen efter hans Død den 2. November 1889. De kom og gik med ham!

Helsingør Avis bragte en omtale af begravelsen fra Tikjøb Kirke den 8. November:

»Begravelsen havde samlet en meget stor Kreds af den Afdødes Venner og Bekjendte. Foruden den nærmeste Slægt bemærkedes bl.A. Amtmand Baron Wedell-Weddellsborg, Overførsterne Møller og Leth, alle Omegnens Skovridere og Skovfogeder samt Skovbetjente, Birkedommer, Overauditør Moltke, Pastor Sperling, Professor Holger Drachmann og m. fl. Ligeledes havde Bestyrelsen for den konservative Forening givet Møde.

Pastor Carlsen holdt en velformet og gripende Tale, hvori han betegnede den Afdøde som et af Skovens store, ranke Træer, der nu er faldet og savnes paa sin Plads, men det var ikke alene i det ydre, at den Hensøvede var den store, statelige Skikkelse; hans indre Sjælsadel svarede fuldt ud dertil. Som han selv var pligtopyldende, fordrede han det ogsaa af Andre, men overfor dem, der gjorde deres Pligt, var han

mild, venlig og trofast. Efter Jordfæstelsen afsang Tikjøb Sangforening en smuk Koral.«¹⁵

Kommentarer ved Lars Bjørn Madsen

1) Chr. Hansen skrev to artikler om Krogh. Den ene kaldte han »De Kroghske Minder« og den anden »Kammerjunkeren«. Her er de to artikler skrevet sammen for at undgå de mange gentagelser, forfatteren havde fundet nødvendige på grund af tilblivelsessidspunkterne.

2) Wilh. Fr. Sophus Magnus Bjørnsen (1790-1857). Skovrider 1829-1851 med embedsbolig på Valdemarslund ved Gurre Sø.

3) Børges Bakke ikke stedfæstet, men den er troligt nok opkaldt efter hegnsmænd Børge Jørgensen, der havde embedsbolig i Ørnholmhus.

4) Disse oplysninger står foreløbig for forfatterens regning.

5) Sophus Thalbitzer (1837-1907). Skovrider 1889-1907 med embedsbolig på Landlyst.

6) Nordsjællands højeste punkt er ikke det nævnte, men derimod Maglebjerg i Rude Skov (91 m.o.h.).

7) Sømærkebakken ligger i skovbrynet i Teglstrup Hegns afdeling 273.

8) Krogshøj 68 m.o.h.

9) Kjeldsbjerggaard lå i Rørtang med indkørsel fra Kongevejen.

10) Ludvig Ferdinand Emil Hintz (1846-1912). Skovrider 1907-1912 med embedsbolig på Landlyst.

11) Også Kroghs Vej, der går fra Kammerjunkervej til Midtlinievej, er et minde om skovrideren.

12) Pindemose (nuv. afd. 268 a-b og 269 a) kom under kultur i 1852.

13) Skovlyst lå ved Gurrevej lige øst for skoven. Opr. Stenhuggerhus (se kortet side 5). Det nedrevne hus kan være ledvogterhuset, der også ses på kortet side 5.

14) Snarer til fangst af fugle, ofte kramsfugle.

15) Artikel i Helsingør Avis den 9. 11. 1889. Denne er af pladsmæssige grunde bragt i stedet for forfatterens egen, grundige beskrivelse af begravelsen.

16) Brygger og brændevinsbrænder Hans Christian Kragholm havde i september 1852 overdraget sin butik på torvet til J. Holstebro, og forinden havde han solgt »Landlyst« til staten.

17) Andreasminde lå i Rørtang Overdrev (Ørnholmvej 4), sydøst for Landlyst. Den nærliggende bakke nord for gården hedder Rørtanghøj.

18) Wilhelm Moltke, overførster og kgl. jægermester 1860-1882 med embedsbolig på Egelund ved Nøddebo.

Lokalhistoriske Noter

SÅ NÆRMER VINTEREN SIG

I februar 1853 viste vinteren for alvor sit sande, iskolde ansigt. Fra Helsingør Politikammer anmodede man borgere, der havde ansvar for renholdelsen af deres gadestrækninger, om »snaarest muligt at lade bortkjøre den dér henliggende Sne«. Det var dog ikke alle, der var enige i det formålstjenlige ved denne manøvre. En borger skrev således følgende til politikammeret: »Politiet vilde vist vise Publikum en stor Tjeneste, om der blev anordnet, at Sneen blev udjævnet og nedklappet paa Fortouget, indtil indtræffende Tøveir; det vilde saaledes danne en god Fodgang, thi ved Sneens Bortsetning blive Stenene saa glatte, at Enhver risikerer at falde og

Denne tegning viser en kold vinterdag i Helsingørs Fattighus, der var indrettet i Karmeliterhuset. Vandpumpen er omviklet med halm for at hindre den i at fryse til. Udsnit af akvarel af Carl Nielsen 1895.

komme til Skade, og man er desaarsag nødt til at vælge Kjøreveien, der i andre Henseender er mere farlig«.

Ikke mange skibe klarerede Øresundstold; ja, nogle dage slet ingen, men havnen var fyldt godt op af op mod 70 skibe, der havde søgt tilflugt her, indtil sundet atter blev åbent. Helsingoranerne nød på deres søndagsture ved havnen synet af de mange skibe med deres flagprydede master og takkelager, men samtidig gøs man ved tanken om, hvor stor en ulykke, der kunne ske, hvis der udbrød brand på et af skibene.

Et langt større problem gav den strenge vinter dog de mange, der ikke havde råd til brændsel og varme klæder. Friskolens lærerinde for pigerne, madam Marie Liebe indrykkede derfor en annonce i Helsingør Avis, hvor hun bad om hjælp til »i denne Vinter at skjærme de Smaa mod Vinterens strenge Kulde«. Byen havde i forvejen en forening, »Qvindelige Fiirskilligs Selskab«, hvis formål var at hjælpe de fattige med klædningsstykker, men foreningen havde denne vinter brugt alle sine midler. Helsingør Avis beskrev medlevende situationen: »Den vedvarende Frost i Forening med det usædvanlige Sneefald, som Veirliget i denne Eftervinter fører med sig, stiller stedse større Fordringer til den her for Brændselshjælp sammentraadte Comittees Virksomhed, idet ikke mindre end 200 trængende Familier ifølge indsendte Begjærin-

ger nu modtage 2 Gange ugentlig hver en Portion Tørv og Steenkul; en Understøttelse, der kun kan fortsættes ved Manges veldædige Bidrag. Det vilde være høiligen at beklage, hvis Comiteen, savnede Medborgeres Bistand, skulde blive nødsaget til pludselig at standse sin Virksomhed; og vi kunne derfor ikke tilbageholde den Opfordring til Enhver, der glæder sig ved et hyggeligt Hjem, i nærværende strenge Vintertid at tænke paa de Fattige, udsatte for de bittre Savn, som en saadan Kulde medfører, og at bidrage til at forskaffe dem lidt Varme i det kolde, fugtige Kammer«. Om det var med tanke på de fattige, fremgår ikke af en annonce fra firmaet Belfour, Ellah, Rainals & Co., men man kunne meddele, at »saalænge som den svære Kulde varer, udleveres Kul hver Søndag fra Kl. 10-12 Formiddag.«

Vinteren var dog ikke kun den rene nød og elendighed dette år. Helsingoranerne kunne om søndagen nyde vanilleis og iskager fra bagermester Christian Herolds »Wienerboutik« og de kunne købe orange-is hos konditor Ludvig Nehm. Også dengang var søndag en givtig dag for bagerne, om end vi måske undres over, at det kunne være attraktivt at købe iskager en kold vinterdag.

Efterhånden blev der længere og længere mellem isflagerne på sundet, og helsingoranerne kunne glæde sig over forårets snarlige komme.

PINSEFEST PÅ HAMMERMØLLEN

I juni 1851 hindrede det lidt triste forårsvejr ikke en vellykket pinsefest i Hammermøllenskov. De mange besøgende kom ikke kun fra Helsingør og omegn, men også fra hovedstaden, hvorfra dampskibene »Hamlet« og »Ophelia« suppleret af de såkaldte »Kildevogne« bragte gæsterne til skoven. Restauratør Boysen havde opstillet et stort telt, der var »forsynet med Alt til en fuldstændig Restauration henholdende«, og bageren på Hammermøllen, H.A. Knudsson sørgede for »bestandig« at kunne levere frisk hvedebrød til festens deltagere. Skulle nogle af deltagerne foretrække at tilbringe aftenen indendøre, fri for myg, kunne man møde

At jeg først. Søndag aabner mit Beværtningstelt i Marienhjst Have paa samme Sted og samme Maade som ifjor, og at dette fremdeles hver Søndag, Tirsdag og Fredag vil være aabent, undlader jeg ikke herved at tilfjendegjøre. Boysen.

til dans i Hellebæk Kro, hvor ejeren, C. Hansen holdt åbent anden og tredje pinsedag.

FLYNDERUPGAARDS DAMPVASKERI

Flynderupgaards forvalter Børge Stricker kunne i en annonce i juli 1851 indrykke følgende meddelelse: »Dampvaskeriet paa Flynderupgaard modtager, som forhen, Tøi til Vadske, naar man melder sig hos C. A. Kierboes Efterfølger, hvorefter Tøiet skal blive afhentet hos de Familier, der ønske at benytte denne Vadske-Made.« Han har utvivlsomt drevet vaskeriet sammen med sin hustru Agate Hansen.

EN STRANDVASKER BEGRAVES I TIKØB DEN 7. SEPTEMBER 1852

I september 1852 kunne fiskerne på Skotterup give følgende meddelelse i Helsingør Avis:

»Da vi, ved Fiskerleiet i Skotterup, for nogle Dage siden fandt en forulykket Sømands Liig, som kan formodes at være fra en engelsk fornylig kantret Baad her i Sundet, anmeldte vi samme lovmæssigt for Vedkommende. Og da vi besluttede ved Sømmenshud at lade Liget begrave, blev det os tilladt paa Tikjøb Kirkegaard. Ved denne Leilighed ville vi ikke undlade at yde S. T. Hr. Pastor Kaae vor hjertelige Tak! fordi han, uanmodet, med saa megen Kraft og Følelse, skildrede en Sømands farefulde Vei! der især maatte gaae os til Hjerte, som vide hvad det betyder at pløie det vilde Hav. Vi følte os styrkede ved Troen i hans saa trøstende udviklede Tale! og ønske Fred over den fra fjerne Lande Forulykkede! og nedbede Trøst for dem, som savne den salig Hensovede! og anbefale vor Fremtids Skjæbne i Guds Varetægt«.

DAGLIGDAGENS AVERTISSEMENTS ANNO 1849

Når man blader gamle aviser igennem for at finde en bestemt oplysning, falder man over alt muligt andet spændende. Datidens aviser bragte ikke meget journalistisk stof, og det de bragte, var primært efterretninger fra det store, fjerne udland. Til gengæld fortæller avisernes mange »Avertissements« meget om dagligdagens Helsingør.

Boghandler J. Wagner kunne eksempelvis meddele, at han tilbød Berlingske Tidende, Fædrelandet, Kjøbenhavnsposten, Corsaren, Rigs-

Gangkoneplads.

Madren som Gangkone i Helsingørs Fattigvæsen's Sygehuus bliver ledig og kan tiltrædes til St. Hansdag eller til 1ste Juli. Responderende ville behøje at melde sig i Sygehuset hos
Deconom Gørcke.

dagsforhandlingerne og Illustrierte Zeitung til gennemlæsning. »Bladene afhentes og tilbringes Abonnenterne«. B. Petersen i Stjernegade tilbød sig med udlejning af sørgegardiner, ligesom man der kunne købe færdiglavede ligtøj eller få udhugget ligtøj. Mere muntert var tilbuddet om »Smukke moderne Dreng-Sommerhætte« i fløj og silke hos M. Poulsens kasketudsalg i Stengade 12. Høker H. Christensen i Fiolgade solgte gode spegepølser for 24 sk. pundet, og udblødt Bergens-fisk kunne »bekommes i morgen hos P.L. Juel«. Helsingør var også en by, hvor man kunne få eksotiske varer, som appelsiner fra Messina, »store nye Citroner og store Confect-Figen«, dadler, Muscatel-drue-rosiner og russiske, grønne ærter.

En borger i Brøndstræde (Sct. Olavgade) 29 ønskede at sælge en »stærk 4-stolpet Birketræes Seng til 2 Personer«, og det er blot en af mange annoncer for køb og salg i aviserne. De fortæller selvsagt meget om hjemmets indretning, og med lidt held kan man ligefrem få oplysninger om løseret hos en ønsket person, hvis dødsboer, fallitboer og andre relevante kilder tier.

Så er der kvæget i byen: »Tirsdagen den 16de Januar blive to Køer, som ere nær ved at kælve, at erholde tilsalg ved Helsingørs Svingelport.« Eller en efterlysning fra Kronborg Ladegaard, hvor man for 2 år siden udlånte et mergelbor, men blot havde glemt, hvem, der havde lånt det. Og så håbede man jo på, at låneren ligeledes havde glemt, hvem han havde lånt boret af, og med denne efterlysning således kunne få lettet sin samvittighed. Være var det måske for karlen, Jørgen Hansen, på Kronborg Ladegaard, der på vejen fra Marienlyst havde tabt »et graat Hestedækken med gul Kantning og med et A. Han udlovede en dusør for tilvejebringelsen.

Endelig får man et godt indtryk af tilbud om underholdning i byen. I februar var der maskaradebal i »det borgerlige Samfund« og naturligvis kunne man i byen leje dragter til forålet. I august kunne man høre pianistinden, frøken Werling, give koncert i Øresundsforeningen, og konstant var der dans ude på Godthaab ved Gl. Hellebækvej.

Husmandsgrisene i Gurre

af †Christian Hansen

Efter Krigen i 1848 kom nogle yngre Mænd og bosatte sig i Gurre, hvor de overtog Husene mod at forsørge de gamle Fæstere for Resten af deres Levetid. Naar disse var døde, fæstede de Huset paany af Herremændene for Livstid.

De fleste af dem havde været i Krigen, og disse sluttede sig sammen og havde Gildeslag som Barselsgilde, Begravelse, som kaldtes Artid, men det bedste Gilde var dog Slagtegildet paa Julegrisen, hvor to eller tre Familier sluttede sig sammen og spiste af deres Julegris i Fællesskab.

Disse Julegrise var købt om Foraaret af en Gaardmand eller paa Helsingør Marked den 24. Februar eller 19. April, hvor en Sogris kostede 5 Rigsdaler og en Galtgris 6 Rigsdaler; de blev særlig Børnenes Kæledægger og Familiens Stolthed; de fik Navne som Nusse, Musse, Susse, Lavs, Klavs, Gysse o.s.v.

Julegrisene fik Mælk og Kartoffler samt Rester fra Middagsmaden, senere Grønt og Nælder med Dyst fra Mølledals Mølle og til Slut en Tønde Bygskraa. Først stod den i en lun Krog i stalden, men naar det blev varmere, flyttedes den ud i Skuret eller i Sukkertønden. Her trivedes den bedst, da denne laa i Solen og var altid tør og varm. Det hørte nu til Søndagsførnøjelserne at gaa hen til Naboen og se, hvorledes hans Gris voksede.

Efter at have faaet Kaffe med brunt Sukker til, gik man ud for at se Grisen. Her stod de i timevis og saa paa den og hørte om dens Vaner og Ejendommeligheder.

Næste Søndag gik de til en anden Nabo og saa hans Gris. Der var et godt Forhold imellem disse Folk, men der var alligevel en Smule Misundelse overfor dem, som havde den bedste Gris, og en stor Tilfredshed hos dem der ejede den.

Ved Juletid, naar der var blevet slagtet,

kom Bønderne atter sammen til Slagtegildet hos hinanden;

Her fik de først et Lerfad fyldt med Blodpølser, som de tog med Haanden og dypede dem i mørkt Puddersukker og spiste ved at bide af dem, derefter kom et Fad med Kartoffler med Skallen paa, som de selv pilkede af; derpaa kom et Pandejern paa Bordet med stegte Ribben, de var meget tykke; naar Grisen havde været lidt tynd, fulgte ofte et stykke af Sværen med; de tog nu hver sit Stykke og lagde paa Lertallerkenen og hældte Fedtet fra Pandejernet Ovenpaa til at dyppe i. Pandejernet blev taget ud, men kom atter ind med nogle Stykker stegt Flæsk og et Par Medisterpølser. Var Grisen kun lille og tynd, var det meste af den gaet til, var man alligevel glad, for nu skulde man en anden Dag til et lignende Gilde hos Naboen.

Efter det solide Maaltid fik Konerne Striketøjet frem, og Mændene en Passiar ved Bordet, hvor der endnu stod et Krus med hjemmebrygget Øl og en flaske med Brændevin, som de brugte flittigt under Samtalen, først om den dejlige Gris, derefter om Forvalteren og Herremanden, og naar man kom i høj Stemning, om Krigen i 48. Man spillede ikke Kort eller røg Tobak dengang, men drak mange Snapse.

Til Slut kom Kaffeleden paa Bordet samt et Fad med Æbleskiver. Kaffen skænkedes i Spilkopper lige fra Kedlen. Kaffeanden brugtes ikke dengang i Husmandshjem. De blev »budt« mere dengang, men Mændene sagde: »Jeg kan kan ikke mere og er ved at revne«, og Konerne sagde gerne: »Jeg er bleven saa bøved«. Et udtryk, som brugtes dengang.

Da disse Naboer var døde, kom der nye Skikke. Livsfæstet ophørte, Husene, som var Herremanden i Vejen, blev nedrevne. Resten solgt eller udlejet til nye Slægter,

som ikke holdt Gilder, men spiste deres Mad selv. De holdt flere Grise, men Skatterne blev store, og Grisene måtte sælges for at skaffe Penge. De købtes af Viktualiehandlere i Helsingør, og man havde da selv kun Indmad, Hoved og Ben til egen Husholdning. Nu gaar Grisene til Slagterierne, men endnu i Slutningen af Aarhundredet kunde der dog sælges en slagtet Gris paa Torvet i Helsingør samt Sød og Pattegrise, nu er det hele kun Gartnersager, som de nuværende Husmænd i Gurre til dels samtidig dyrker.

Hornwain og Møller af Lars Bjørn Madsen

Portraitmaler J. F. Møller fra Kjøbenhavn

opholder sig her i Byen nogle faa Dage og er at træffe hos Kjøbmand N. C. Møller i Brostrædet.

I august 1849 besøgte den nok så bekendte Helsingør-fødte portrætmaler Johan Frederik Møller (1797-1871)

byen for at tilbyde interesserede at blive forevigtet på lærredet. Man forestiller sig måske ikke, at guldalderens

store kunstnere ligefrem drog rundt for at skaffe sig kunder, men de kunne

jo ikke alle leve af legater og kongelig gunst. Sundtoldsbyen Helsingør med sine mange velhavende borgere var et oplagt sted at skaffe sig kunder, og spændende er det, at vi i Helsingør Avis ligefrem finder en annonce for hans ophold. Endnu mere spændende er det, at museet for ganske nylig købte et par af J.F. Møllers portrætter, der netop er malet i 1849. De forestiller, ifølge en senere påtegning med blyant på blændrammen og oplysninger fra sælger, vognmand F. Hornwain og hans hustru Anna. Familien Hornwain var kendt i Helsingør, men det synes vanskeligt at fortælle nærmere om de portrætterede. Vognmand Lorentz [Lorens] Hornwain, der boede i Fiolgade 11, skal angiveligt have været den mest prominente. Han havde - netop i 1849 - 10 heste, 3 wienervogne og 3 fjedervogne til befordring af rejsende, og til græsning for hestene havde han rådighed over 4 af kommunens ialt 16 vognmandslokker, der lå nær grænsen til Borupgaards jorder. Det er fristende at tro, at det er ham, det ene, her viste maleri forestiller, trods blændrammens oplysning. Folketællingerne på det tidspunkt oplyser i hvert fald ikke om nogen F. Hornwain, men vi får at Lorentz er gift med Anne Marie (f. Schönberg). Anne og Anna! Navnene kunne nemt forveksles, så vi kan vel ikke afvise, at det netop er vognmanden og hans hustru, der har benyttet sig af portrætmalerens besøg denne sommerdag.

Forenings-kalenderen

Foredrag: Fra andelsbonde til svinefabrikant

Lørdag, den 10. november 2007, kl. 14.00
i Skibsklarerergaarden, Strandgade 91.

Lektor, dr. phil. Erik Helmer Pedersen, Nærum, har i mange år beskæftiget sig med landbrugets udvikling, og han vil blandt andet komme ind på de store milepæle i landbrugets historie, f. eks. andelsbevægelsen, udflytningen, mekaniseringen efter Den anden Verdenskrig og nutidens industrialisering.

Erik Helmer Pedersen er tillige formand for Dansk Lokalhistorisk Forening, og han vil derfor også lægge vægt på at anskue udviklingen ud fra lokalsamfundets synsvinkel.

Arrangementet er gratis for medlemmer; hvorimod ikke-medlemmer må betale en entré på 20 kr.

Foredrag: 80 dage til fods i de baltiske lande

Lørdag, den 8. december 2007, kl. 14.00
i Skibsklarerergården, Strandgade 91.

Einar Gade-Jørgensen, Hillerød, vil denne eftermiddag fortælle om sin fantastiske vandretur, der som varede 80 dage, igennem Litauen, Letland og Estland med sine grønlandske hunde.

Gade-Jørgensen begynder sit foredrag tilbage i år 1219, hvor Dannebrog – som bekendt – faldt ned fra himlen.

Foredraget ledsages af lysbilleder.

Arrangementet er gratis for medlemmer. Ikke-medlemmer af foreningen betaler 20 kr. i entré.

Foredrag: Adel i Nordsjælland i middelalderen

Lørdag, den 19. januar 2008, kl. 14.00
i Skibsklarerergården, Strandgade 91

Nordsjælland er i dag kendt som kongernes Nordsjælland, men før den store sjællandske krongodssamling fra 1560, fandtes der et helt andet Nordsjælland med mindre skov, flere landsbyer og rigtig mange borge, voldsteder, herregårde og væbnergårde.

Finn Erik Kramer tager os i dette foredrag ind bag murene hos ridderne og deres fruer og ud til nogle af de utallige nordsjællandske landsbyer, hvor der boede væbnere.

Vi møder den nordsjællandske gren af den store Hvide-slægt, mange andre adelslætter og også Roskildebispens lensgårde og kongens borge kommer vi forbi.

Foredragsholderen er arkæologen og historikeren Finn Erik Kramer, Esrum, der til daglig er museumschef på Nordsjællandsk Folkemuseum i Hillerød.

Arrangementet er gratis for medlemmer; hvorimod ikke-medlemmer må betale en entré på 20 kr.

Tegneren Ove Mathiesen, der var født i Helsingør, lavede i 1964 denne stemningsfulde tegning af byens juletræ. Det var dengang de grå bybusser havde holdeplads bag Erik af Pommerns mindebrønd og ventesal i Gæstgivergården, der ses i baggrunden. Og det var dengang, bilerne kunne parkeres på torvet, men der var jo heller ikke nær så mange af dem! Og også på det tidspunkt glimrede julesneen ved sit fravær.